

ИСТИНАТА ЗА ГОДИНАТА НА РАЖДАНЕ НА ВОЙВОДАТА ФИЛИП ТОТЮ

Иван Марков Иванов

Въпросът за годината на раждане на легендарния войвода Филип Тотю досега не е бил дискутиран в българската историческа наука. Навсякъде в специализираната литература отдавна битува като неоспоримо становището, поддържано от двамата видни негови биографи Филип Симидов (1852 - 1925) и Никола Ферманджиев (1929 - 1979),¹ че той е роден през 1830 г. Приета веднъж тази датировка като аксиома, изследователите подреждат и обясняват на нейна основа всички, свързани с живота и дейността на войводата, последващи събития. Оттук нататък историците, които по различни поводи са се докосвали до нея, са приемали безапелационно написаното от двамата автори. По този начин въпросът постепенно добива вида на своето сегашно, считано почти за окончателно уточнено, състояние.² Стига се до там, че дори на дадено място в историческата книжнина се визира без никакво обяснение и документална защита за рождена датата 10 април 1830 г.³ Когато обаче се опитаме да датираме и обясним някои важни периоди от живота на войводата, които по липса на достатъчно писмени данни досега все още не са намерили полагащото им се задълбочено изследване и осветляване, ще се натъкнем на редица противоречия. Тези противоречия в последна сметка рефлектират до поставянето под съмнение достоверността на изходната точка при обяснението живота на героя - годината на неговото раждане.

Без да проследяваме подробно биографията на Филип Тотю, за да осветлим и подкрепим казаното до тук, ще се съсредоточим само върху онази част от нея, която се отнася до неговия произход. От спомените на войводата, диктувани още приживе на неговия изследовател и бивш съратник от времето на Сръбско-турската война от 1876 г. - Филип Симидов, се знае, че баща му - Тодор Станчев Буров, известен още според недъга си и като Тодор Топалски или Топал Тодор ("топал" на турски означава куц, хром човек), се оженва за Иванка Вълчева - братовата дъщеря на "баш бунтаря", организатора на Търновското въстание от 1835 г., познато в историята ни като Велчовата Завера, Велчо Атанасов - Джамджията.⁴ Братята Велчо и Вълчо Атанасови са родени в Килифарево. В Килифарево е родена и Иванка, но когато през 1835 г. по-големият неин чичо - Велчо, е заловен и обесен при жестоката разправа със завераджиите, баща ѝ Вълчо със семейството си се преселва в Търново, за да поеме издръжката на осиротялата челяд на брат си.

След трагичния край на неизбухналото въстание озверените и подозрителни турски местни власти започнали повсеместна разправа с българите. Преследван е и бащата на младоженката. Изгорена е къщата на Вълчо в Килифарево. Младото семейство Тодор и Иванка Станчеви, независимо че не било пряко замесено в Заверата, няколко години преди нея напуснало града и се прехвърлило в